

CSIKI HIRLAP

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 K, fél évre 4 K, negyed évre 2 K. A hirdetések első díj szerint számítjuk. — Egyes szám ára 20 fillér.

Főszerkesztő:

PÁL GÁBOR

Szerkesztő:

KÁDÁR FERENC

Felolós szerkesztő:

Dr. GÁL JÓZSEF

A lapba azant közlemények

és csepepdányok a szerkesztő címére (Csíkszereda, Apaffy-u. 3.) az előfizetési díjak pedig Dr. Gál József ügyvéd címére küldendők

Kéziratokat nem adunk vissza. — Nyitlér sora 20 fillér.

Van-e szükség erdélyi pártra?

(Karácsoni levél a székely főispánokhoz és politikusokhoz.)

A múlt napokban tekintélyes és tiszteletreméltó lazialiak egy új politikai pártalakulást készítettek el Kolozsvár városában. Az új párt, az Erdélyi Szövetség, az idők fordulásának a jele. Nem a történelmi 3 erdélyi nemzetnek: magyar, székely és szászoknak, hanem annak tanúsága, hogy az erdélyi erőviszonyok a magyarság kárára s nem annyira a szászoknak, mint inkább az oláhoknak javára megváltoztak. Mintha az erdélyi szövetség kolozsvári alakulásán a jó Cserői Mihály dohogását hallottuk volna, kihistóriájában szemére hányogatja a magyarországiaknak, hogy bizony Erdély sorsának rosszfordulásában, régi gyökere jó ügyének megromlásában az ő kezük járása ismerzik meg. A székely történetről csak erdélyi honfitársai közfelfogásának ad így kifejezést, mely közfelfogás leginkább Báthory Zsigmond szerencsétlen politikája, II. Rákóczi György vesztéhez lnyegtelő laborja nyomán támadt. Erősítette ezt az a tudat, hogy — habár a XVI. és XVII. században a magyar politikai és vallásos szabadságot épen az erdélyiek védik meg — a magyarság őket a törökkel való halálös küzdelemben mégis magára hagyja. Az a hit erősödik meg, hogy Erdély semmi jót sem várhat Magyarországtól, hogy az erdélyieknek csakis saját magukra kell és lehet számítani. Ez az erdélyi lazialiág, melynek később is egyik eleme az ellenzéki-ség; s az erdélyi ember igazi természetrajza, melyet az országgrész zárkózottsága és különállása hozott létre, enélkül alig elképzelhető.

Ez az ismeretes régi erdélyi lélek nyilvánul meg a multkoriban Kolozsvártól, régi dolgok elevenednek meg változott viszonyok között új kontóban. A kolozsvári állásfoglalásnak lélektani oka ugyanaz, mint volt az erdélyi fejedelemség megalakításának és vesztében, viláharban való fentartásának: a magyarság veszedelme. Csak míg a multban külső veszélyeztettség, a török és a német hatalmi előnyomulás hozta létre a nemzeti végvárat, Erdélyországot, addig most maga az erdélyi magyarság érzi saját veszedelmét s e veszedelmeben az egész nemzetet lenyegte örvényeket.

Akkor külső támadások kényszerítették a magyarságot, hogy az addig szerepet alig játszó keleti részeket tömörüljön és alkosson védőbástyát. Most pedig a belső szűrőlésnek sorvasztó veszedelme riaszt fel tömörülésre. És itt az a politikai belátás tűzi ki a célokat, választja meg az eszközöket, hogy a belső aknamunka külső támogatásból láplálikozik és külső támogatást készít elő. Az erdélyi nemzetiségi kérdésnél még súlyosabb, veszedelmesebb algha izgathatta a magyarságot.

Ezek után azt kérdezzük: volt-e szükség a kolozsvári zászlóbotásra? Kell-e egy erdélyi szövetség, egy erdélyi párt? — Kell. Szükséges. Kell egy erdélyi párt országos érdekekből, szükség van rá még európai szempontból is. A kérdés megértett. Éreztük már régen. Az izszoelők Ugron Gábor, a néhai való inkárnátus székely lélek, hangoztatta szükségességét. Tudjuk, éreztük a régi mondás igazságát: Erdély mostohaiaja Magyarországnak. Tudjuk. Éreztük. Hiszen egyebet sem hallunk, hogy a föld csuszik ki lábunk alól, hogy az oláh tenger lojogtat. Am legyintsenek a könnyülelkűek, a jelenben bizakodók, de a jövőbe nem látók: Hannibal ante portas! A veszedelem itt a közvetlen közelünkben. Egy hirtelen oláh invázió hullámai könnyen előlthetnek. Mi, akik itt éljük életünket, itt dolgozunk, mi éreztük a közvetlen közelünkben támadó veszedelmet. Am azok, kik az oláh iszap-tól távolabb élnek, nem láthatván az őrveny mely-segét, könnyen veszik az egész kérdést. — A nagy-osztrák körök pedig épenellenül szeretnék kihasználni, holott rövideszlű gyűlölködésükben maguk alatt vág-ják le a fát.

Miért mostohája lát Erdély Magyarországnak, a mindenkor magyar kormányoknak? — Földrajzi zárkózottságánál, határszéli fekvésénél fogva. — Hát még a multban, a közlekedési nehézségek között? Kálmán király ezért állít vajdát Erdély élére, ezért fejlődik ez a felföld annyira elütőleg Magyarországtól. A magára hagyatottság hozta létre a 3 nemzet unióját, az elkülönültség miatt fejlődött ki az erdélyi magyar lélek, a földrajzi fekvés hívta létre az erdélyi fejedelemséget. De politikailag ez az Erdőalja semmi más-hoz nem tartozhatik, mint a hová földrajzi határoltság vonja: Magyarországhoz, melynek fellegvára. Az Imperium Romanum az Altöld nélkül 150 évvel tovább nem tudta megtartani az Al-Dunára és a Fekketengerre támaszkodó Daciát. Később sem tudott Dacia-féle alakulás létre jönni, holott Magyarország a délkeleti felföld nélkül fenn nem állhat, el nem képzelhető. Érezték ezt a XIX. sz. nagy magyarjai is, Kazinczy épügy, mint Széchenyi, Petőfi épen, mint Kossuth, kik egyttal az erdélyi magyarság csatlakozásától a nemzeti erőforrások gazdagítását várták.

Az annyira ohajtott, szorgalmazott unió minden poklok ellenzése is meglett. A mindenkor magyar kormányokban akadt is csak két erdélyi ember, s mégis ez a föld az országnak leghanyagol-tabb része volt és maradt. És magában Erdélyben épen a magyarok lakta vidékek, leginkább a Székelyföld játszotta a Hamupipőke szerepét

Hogy miben?

Száz meg száz pontot lehetne felhozni, a statisztika mondhatná meg igazában. Hivatalos és nem hivatalos értekezletek, a szóbeszéd és a sajtó elég anyagot hordott össze. Sokat és fontos dolgokat hallhatunk az erdélyi szövetség alakulásán is a gyűlés szónokaitól.

Nehogy szalmacsepelésnek tünjék fel esetleg, egy pár kiálló visszacsógot mégis szem elé kell állítanunk. Itt van mindjárt az erdélyi vasuti politika. Nem lehet épen azt mondani, hogy újabban valami haladás nem történt, de a legfontosabb és a legrejtőbb, a budapest—predeáli vonal, furlangos egy valamű lehet, mert Kolozsváron túl egyszerűen tudomást sem vesz a magyar vidékekről, falvakról és városokról. Mindennél az oláhok és kivált a szászok vidékeit szeli át, odagyűjtven vagyont, kulturát, mindent. Így a többi vonalak. — Szeben, Fogaras, Szolnokdomboka és Besztercezenasod megyék már régen megkapták a maguk vasutjait, mikor az utolsó órában kiépült a székely körvasút. De az összekötő vonalakra még meddig kell várunk? Elég, ha itt csak az udvarhely—csíkszeredai szakaszról történik említés. Székelyföldi ipar a nagy és kiaknázatlan természeti kincsek mellett? Nincs. Pedig ez a helyes vasutügyi politikának szor-sor jaruléka

Okoszerű székely gazdálkodás? Nincs. Igaz, a kormány felállításra a székely kirendeltséget, reformálta nagy költséggel a csíki földműves iskolát. Tagadhatatlanul megvan a buzgalom és a törökvesz, sőt talán a kirendeltség ügyében is reformálni akar: de még eddig nem lehet elmondani, hogy a székelyföldi regeneráló politika a fonatol zseréjében fogta meg, hogy a szeg fejeire ütött. A székely gazdasági politikának is megvannak a maga fajtá vonatközei, helyi módszerei.

Az erdők ma-holnap letaroltnak, elpusztulnak s a szászok idegen veszedelme vándorol. Nincs gondoskodás, hogy az erdők után befolyó jövedelmek ne pálinkára meg hasznatlanságokra keljenek el, vagy épen ott heverjenek, hanem okoskeren gyűmölcsöz-tessenek. A Székelyföldön elég sok úgynevezett ter-meketlen terület van, mely minél hamarabb beültetésre vár. A szászoknál az ily területeket siettek be-

ültetni állami támogatás mellett állami erdeszek; itt — nem gondolunk rá.

Irni-olvasni nem tudó a magyar vidékek között a Székelyföldön van a legtöbb, s míg az oláh dasz-kai és pópa állami fizeteskiegészítésen, kongruán és korruptikoen izgat a magyarság ellen: addig a székely képezik a régi nyomoruságos módon és szaporodnak odakint a nyelvszigeteken az elnémult haran-gok —

A régi híres székely erkölcsöt és fegyelmet a nép egy jó nagy rétegében megölte a pálinka, a lényezésre, dinom-dánomra való hajlandóság, a perlekedés, lábrakapott az uriosztály iránt való gyűlölet, a bizalmatlanság és megbizhatatlanság, az iljuságban pedig egy bizonyos betyár-romantika, mely a bicskázásban, csendháborításban, erdőrendőri kilágásokban, stb virtust lát. Itt elmellőzhetjük azt az erkölcsi kárt, mely a székely vándorló női osztály nyomán támad. És ezekben a bajokban erjesztő anyagul ott láthatjuk jó részben az erdőüzletet, mely ugyan most a nehéz gazdasági viszonyok miatt — ugyszólván — szünetel és a képviselő-választásokot.

Odajutottunk, hogy a székelységben már csak sejtése van meg az öntudatos politikai életnek. Ennek az öntudatos politikai életnek helyreállítása legyen az első feladat. A képviselőválasztás csak arra jó, hogy a legtöbbszőr idegen jelöltek, kik ilt akar-ják kezdeni politikai pályafutásukat, sok pénz talájanak itt, de mandátumot mégse kapjanak. Nem — mintha függetlenségük volnának, azok valójában nagy-apánik voltak a szabadságharcban, hiszen a függelenségi urak is sok mindent ígértek, de semmit sem tudtak hozni, ami ugyan nem rajtuk mult; hanem azért van ez így, mivel ellenzékiek vagyunk a természetűl fogva, ennek gyökere tán még a fejedelemség korába nyulik vissza. Mi székelyek mindig úgy éreztük s ez értelemnek volt is alapja, hogy a kormányok mindig szedtek tőlünk, de sohasem adtak. Amit adtak, az épen a semminél valamivel több.

Illő és igazságos tehát, hogy legalább a választásoknál forduljon meg egy kis pénzmag, — gondolja a mi székelyünk.

Évizedek tettek el, míg egy miniszter megfordult a Székelyföldön. A koalíció idején láttunk egy államtitkárt, egy magyarországi nemes urat, végig robotogott itt és végigbankettezett; s mi maradtunk az örömmel, hogy láttunk egy államtitkárt, de az erdő-ügyek — azt hiszem — még most is a régi kerék-vágásban haladnak. Hogyne vesztitene el politikai bizalmát a székely, az erdélyi magyarság, mikor maguk a kormányok nem látnak bennünk nemzeti, vagy talán — mondjuk — politikai erőt. Hogyne, mikor azt látjuk, hogy az egyik koalíciós miniszter lejön ugyan Erdélybe, de csak a brassai szászok kiállítását nyitja meg és az udvarassági olvadékonyságában még a magyar urakat is németül köszönti. Meglátogatta Erdélyt a munkapárti kultuszminiszter is, de csak a szászokat és oláhokat; és mint germán kulturbem-mutakozott be az örvendező zsoldosárszónak. Holott pár évvel ezelőtt egy nagymultú és fontos hivatást teljesítő határszéli székely gimnázium főlovatásakor elég volt egy minisztertanácsos. Kicsi dolgok ezek, s talán egy miniszter egyszerű, rövid látogatásnál nem tud tanulságokat levonni, — de a közvetlenség jó hatását mindenféleképpen, az érdeklődés fontosságát nem lehet eltagadni.

Az erdélyi határ, az a határ, melyet képzeletben már minden oláh lerontott, — védtelen. Védtelen különösen a keleti határ. Lovassy Andor a Budapesti Hírlap egyik számában humorizál azokkal, akik ezt merik állítani. Úgy látszik, ezeken a vidékeken még sohasem járt, mert akkor nem vélekednék így. Határ-

erődítések nincsenek, holott Tirol, Bosznia, Galícia meg tulságosan is el vannak látva. E tekintetben a régi szándékok vagy szándékalan hiányosak vagy mind máig nem pótolták. Az egész Háromszéken, hol két fontos szoros torkollik, van egy zászlóalj honvéd Kézdivásárhelyi, 220—250 fő, de 160 puskánál nem több. Ugyancsak Csikban, talán kettőnél Besztercén: annyi a keleti határnak egész erőssége.

A déli határon, — hol a szászok laknak, több van, hiszen Szebenben van a hadtest székely, de nincs tömve éppen magyar csapatokkal minden falu és város, ahogy Lovassy Andor elképzelte. Bizonyos, ha székelyek laktának ott, ezt a pár száz kilométer hosszúságú határvonalat akkor nem védné 500 főnél nagyobb bekeletszám. De Nagyszében nem Marosvásárhely vagy Kolozsvár, a többi magyar városról v. éppen jóvávalólakról, quae non sunt, a régi osztrák hadpolitikai szempontból említes se történjek. Nagyszében a szászoknak és oláhoknak együttes főfészeke, ide illik, kell, szükséges mindenhadászati kényszerítő parancs ellenére is, a hadtestparancsnokság. A Barcaság a szászok földje: a magas hadügyi meg politikai kormány is bölcsen gondoskodott a fogó, gyengülő szászok faji erejének megerősítéséről. Jó kunsági és székely huszár-szakszások vannak elosztva a barcasági szász falukban.

A magyar birtok csuszki lábaink alól, — halljuk jayveszékelni nap-nap után; és az állam pénzzel segíti a gazdag szászokat, épít nekik iskolákat, állít kuzintezményeket, pártolja iparukat, meg a kinstári lovakat is ok tenyészíti és ok bérelki. Így van az oláhokkal is. Csak a magyarság elhagyott, jótalan a saját hazájában, mert attól nem kell félni, azt elhallgattatni nem kell.

De azért a székelység ámulva hallja az oláhok fantazmagóriát, hogy Erdélyt így meg annyi elfoglalják s a Tiszaig meg sem állnak. Vajjon mit gondolnak ezek az oláh Nagy Sándorok — vagy ha nekik jobban teszik — Traianusok, hogy a székelyek hol lesznek, vagy talán összedugják a kezüket, amikor ok el akarják nyelni a magyar világot? Ez nem vertelen, rabló bolgar háború lesz. Az oláh mamaligával meg sem lehet a Székelyföldet Romániához ragasztani. Az 500.000 székely sakkban tarthatja az egész oláh világot. A székely ismeri önmagát és oláh szomszédját is; volt alkalma megismerni; 10 oláh — 1 székely, — szokta mondani. És ez nem üres kérdés. A Báthoryak, Bethlen Gábor és a két Rákóczi György idejében pár ezer székely bódította és tartotta meg Moldvát és Havasaját; a szabadságharcban pár ezer székely tartotta rancban az oláh „legiókat,” nemet és muszkát.

Ezt a fajt, — török-szakad — konserválni, erősíteni, gyámolítani, szervezni kell, mert enélkül a legjobb anyag is oldott kéve lesz. Poroszország több száz milliót áldoz — talán hiába — a lengyel kizajátásokra: a magyar politikának a székelység kielégítése még eddig nem volt egy garasa sem, meg erősítésére alig egy pár. Az erdélyi magyarságnak a székely nép a többsége, gerince; rajokat bocsájt folyamatosan Erdély minden vidékére. Politikai bűn, ha a

kormány engedi, hogy ezek a rajok szervezetlenül támogatás nélkül elpusztuljanak.

És még akkor bűn, ha engedjük, hogy az erdélyi magyarság elveszen, elpusztuljon a kivándorlásban. Kell jutnia az állami költségvetésben évenként egy pár milliót az erdélyi székely telepítésre is. És meg kell erősíteni az erdélyi határokat. A Székelyföldön egy új hadtestet kell felállítani. Meg kell erősíteni a székelyságot minden vonalon, minden vonatkozásban!

Románia és az erdélyi oláh politika megbízhatatlan s ma így lehet variálni: ne bígy német az oláhok! Ezekkel alkat, ezekkel békét kötni nem lehet. Itt nincs: clara pacta homi amici! Minden magyar politikus, ki erre gondol, ingoványon jár, — ha engedményekre, az oláh fajt erősítő engedményekre gondol. Mert minden ilyen engedmény egy-egy sbelet ejt a gyöngülő magyarság testen. Lelektanilag is lehetetlen, hogy az oláhok lemondjanak a dákorómán álmódosárról, amint hogy mi sem tudunk az egységes és nagy Magyarországról lemondani. Itt csak az erő kérdése dönthet, a döntés előbb-utóbb elkövetkezik.

A székelységgel elvész Erdély, Erdélyvel elvesz a magyarság, mint politikai nemzet, a magyarsággal elvesznek a Habsburgok. A székelyek megerősítése egy esetleges jövődöntés előkészítése dinasztikus érdek, az európai béke érdeke. Mert egy oláh invázió után, mely csak készületlenség esetén történhetne meg, béke Európának e részen nem lesz.

Hogy ezek így vannak, jó részben maga a székelység az oka. Hogy várjunk kormánytól, országgyűléstől, magyar királytól el valamit, ha magunk semmit sem teszünk s ha a politikában is csak ügygalmás, öntudatlan kérdőzök vagyunk. Akar Zrínyi Miklóssal, akar Kossuth Lajossal szemlét tarthatunk magunkon és ügyeinken; a végző következtetés csak az lehet: *magunkban bízhatunk*. Lehet ám a kormányban joakarát. Mit er, ha nincs, ami jó utakon irányítsa, aki jól informálja azt a jóakaratot? Amde a kormányt száfetelé kapkodják! A székelyek voltak már szabadelvűek, voltak már függetlenségiek: hasznát annak általában meg sem ok, sem az erdélyi haza nem látta. Lehetnek akar jeruzsálemi pártiak is: a mostoha gyermek szerepét kell betölteniök.

Szükség van egy erdélyi, jobban mondva székely párt. Tanulnunk kell a circumspectus szászoktól! Az a néhány — 15 vagy hány — ugynevezett szász neppárti képviselő minden eredményt tud biztosítani a 200.000 szászunk, — ugyan meg vannak annyian. Elmondhatjuk, hogy a nap Erdélyben előbb a szászoknak világít, bizony azért olyan zödek. Egy pár munkapárti oláh képviselő mit nem vihet ki?

A kolozsvári zászlóbontásra tehát szükség volt. De vajjon a zászlóbontás módjára volt-e szükség? Apathynak, Kemény Árpád bárónak meg a többi derek magyar urnak szent és tiszteltreméltó céljában nem szabad kételkednünk. De vajjon Bocskay István, Rákóczi Ferenc és többi nagy magyarok válogatták-e a magyarokat, mikor arról volt szó: ki áll a szüzárnás zászlók alá, tettek-e különbséget azok között, kik felajánlották vagyonukat, életüket: pro deo et libertate? Vajjon Széchenyi István nem más uton kereste-e Magyarországot boldogítását

és nem más uton kereste-e Kossuth Lajos? Egy célt két nagy ember egy szívvél más ésszel? Az Isten utjai kifürkészhetlenek, mindnyájan hatalom alatt állók vagyunk, az emberi gyöngeség hatalma alatt. Anynyira meg sem volna szabad gyöngének lenni, hogy valakit azért, mivel munkapárti, kizárjunk a nemzeti munkagondolatból. Hitem szerint valójában nincs olyan munkapárti magyar ember, ki ne óhajdja a magyar állam legteljesebb nemzeti érvényesülését, hiszen az óhajás összeforrott faji tulajdonság a magyar egyedi lélekkel. *Mikor Erdély megmentéséről van szó, nem szabad pártpolitikát üzni*; ebben volt a hibája az erdélyi székelység megalakulásának. Az utolsó évek politikai eseményei és a határainkon lelolyt viáglórténeti események, melyek szomszédainkunk szárnyukat növesztettek és nekik új célokra tüzek ki, — annyi is kérdésessé tetek a régi közjogi politika folytatásának helyességeit.

Ha históriai szemmel nézzük a viszonyokat, bizonyos hogy a dinasztia nagy hibát követelt el, mikor a magyarság fejlődését megakasztotta, de nagy hibát követne el akkor is, ha még a nem abszolút erejű magyarság támasztana minden léteiteltét. A balkáni események sok talansággal szolgálhattak a dinasztia-nak a magyarokat illetőleg, viszont a magyaroknak is, kik a monarchiának — akár hogy vesszük is — legbefolyásosabb tényezői s a kiknek abszolút erőgyűjtésre kell a meglevő kerelek között törekedni s most bizonyára nem a dinasztia ellenzése mellett. Az abszolút erős magyar nemzetre alapozhatja a dinasztia is hatalmi törekvéseit. Ezt kell elárnyítani a közjogi politikának tehát határozott a hanyatlása, annál inkább, mert szövetségesei megbízhatatlan elemekből kerültek ki.

Epen ezeket a székely megyéket a kolozsvári alakulás nem érintette közelről. A székely első sorban önmagáért ellenzék. Ellenzék volt, mert a mindenkori kormányok elhanyagolták.

Uj politikáira van tehát szükség, mely a közel-múlt tanulságain okulva, kiegészítő része legyen az egész nemzetet telkaroló általános munkának. Rajtunk székelyeken, s ami egy, az erdélyi magyarságon semmi más nem segít, mint egy gyakorlatias politika. Ennek kell a pártját megalkotni. Ezt, midőn a kerületek új beosztása küszöbön áll, hangsúlyozni kell. *Egyelőre székely pártot kell szervezni*, mely aztán erdélyi párttá tömörülhet, sőt kell tömörülnie, magának az erdélyi magyarságnak érdekében. De könnyebb lesz egyelőre egyöntetuen a Székelyföldön szervezni. Ennek a pártnak közjogi programja ne legyen, ne arra alakuljon, hogy megossza a székelységet, hanem arra, hogy egysítesen minden székelyt, nem tekintve politikai hitvallására. Nem lesz munkapárti, nem függetlenségi, neppárti avagy demokrata értekezés, fölösleges is, mivel a székely párt programja, melynek helyi programnak kell lenni, minden pártból fog valamit átvenni. A székely párt programja az erdélyi viszonyokból leszürve, első sorban gazdasági és kulturális legyen. Szükséges lesz, hogy a párt a maga egszében belepjén a mindenkori kormánypártba olyanformán, hogy a szászok teszik. Így a kormánypártnak lesz egyik, de súlyos és magára megálló kiegészítő része, — mond

A „CSIKI HIRLAP” TÁRCÁJA.

Levelék a fényes mennyországból.

Karácsonyi történet.

IRTA: WÉGERNÉ FÖLDES ANNA.

Édes kicsi Jezuskám azért írom neked ezt a levelet, hogy légy olyan szíves és küldjél sok szép ajándékot a karácsonyfámra a te kedves kicsi angyalkáidtól. En most jó vagyok szépen ülök a hittanórán s a levelesem is délbe mind megeszem, a kötésem is tiszta, most rendben van, igaz a mulkor sokat sírtam mert a kicsi cicánk addig jácött vele míg egészen visszabontotta, de most legalább rendben van s szép rozszasznú lesz az csúske harisnyája, édesapa eddig olyan fúrását mondott réá, azt mondta nagyon bizonytalan színe van. No de ugye fogsz küldeni biztosan sok szép mindent? Kezdet csókolja édes Jezuskám Iluska.

Egy iskolai füzetnek kockázott papírosára írta óriási akom-bakom betűivel Iluska ezt a levelet elképzeltető izgalmak, lázas titkolozások között, a második órátyának padján az ilyen fontos műveletek elvégzésére határozottan rövidnek mondható tízperces szünetek közben. Az anyuska levelepapírhozából elcsent borítékra a cím ekképen vala olvasható.

A kicsi Jezuskának a nagy mennyországban.

Bélyeg vagy más efféle postaköltség nem okozott gondot az Iluska szöszeke fejének, hogy férhetett volna oda ilyen prózai dolog, a hol maga a mennyország ragyogott, minden tündérmáival, minden bübajos csillogó gyönyörűségével!

És attól a súlyos, komoly pillanattól fogva, mikor az Iluska apró kezéből belécsuszott a levél a gyűjtőszekrény tilkos mélységébe, lényeges, feltűnő változás formálta át az egész gyermeket.

Határozottan komoly, csendes magaviselete megdühbenést és aggodalmat okozott otthon a szülők szívében, míg ki nem pattant a titok. Sokáig ült egy helyen szólanul, merengve, fényes tűzhen égő szemével sokáig, sokáig éneelve a szobának valamelyik sarkába. És átmában éjjel olyan édesen kacagott, hogy a Mama mindig azt gondolta ilyenkor: ilyen lehet az angyalok ezüstcsengettyűjének csilingelése, fent a fényes mennyországban.

És így kacagó szóval, elfojtott, lázas suttogással kibeszélte — az éjszaka sötéletes csendjében — csepp szívének óriási fontosságú nagy titkát.

Elmondta szöröl-szóra, betűről-betűre a levélke tartalmát, címét, rendeltetési helyét; kifejezte nagy örömet a levélzekrénybe való sikeres becsusztatása fölött.

A másik pillanatban meg retentő aggodalomba csapott át jökedve: látha valahol eltévedt a nagy utban és nem kapja a Jezuska a fényes mennyországban? —

Ilyen izgalmak között teltek-múltak a napok s a gyermek lelket mindjobban körülhálózta, fogvatartotta az az aranyszálakból szőtt fátyol, mely az ő csodás és titkos külön kis világából nyerte táplálékát, de a melyet az élesen és kitartóan figyelő szülők a legkisebb érintéssel sem akartak megsérteni, vagy fel-lebbenteni.

Már nem volt messze a nagy nap, midőn egy váratlan nagy esemény történt.

Egyik vasárnap reggel, mikor jó későre kinyitotta álmos szemecskéit, lá me kicsi leányunk s tétovázva bizonytalanul nézett körül a reggeli napfényben világosodó szobában egy levelet pillantott meg a paplanjára téve, rajta a nagy tiszta betűkkel írt címzés:

Válasz Iluskának — a Jezuskától.

Szívdohogva, egyszerre kerekre látott pupillákkal tekintett körül, látja-e valaki, hogy aztán hihetetlen gyorsasággal eltűntethesse a takaró alá.

Sikerült! Mama elfordulva állott az ablaknál, szokatlan emélyedéssel babrálgatva a virágállvány körül...

Hopp! Egy pillanatra eltűnt a szöszeke lejeske is a pupilla alatt s momentán hozzáfogott Iluska az égszüksékszínű „szentszagu” (mint később teljes meggyőződéssel Ilonka ezt véleményezte) levélkeinek követező tartalmának kibetűzéséhez:

Édes kicsi Iluskám!

Megkaptam leveléket, tudom, hogy jó leányka vagy, jól tanulsz és illedelmesen viseled magad.

Te arra kérsz, hogy küldjek neked angyalkáimtól sok szép ajándékot a karácsonyfádra. En meg azt kerdeztem tőled édes kicsi lányom, gondoltál-e arra, hogy van sok olyan szegény árva és elhagyott gyermek, akinek még puha kenyere, meleg szobája sem lesz születésének dicsősége, szent estejen?

Fogok küldeni sok ajándékot és szépet neked, de ugye megkeresed az iskolában, az utcán, vagy ismerőseid között, hogy van-e koezedben olyan szomorú gyermek, kire senki sem gondol szeretettel?

Mert en csak a szíveket vizsgálom gyermekeim s a szívében a szeretet!

Ezt üzeni neked kis leányom a fényes mennyországból, a gyermekeket szerető Jezuska.

II.

Megérkezett végre az ünnepek ünnepeinek az esztendőnek legszentebb, legkedvesebb napja, melynek varázslatos, szelid bájának hatása alól egy leretelt lélek sem tud megszabadulni.

Karácsonyestéje szent nevének, távol világól

jük — állandó szövetségese. Kötelessége lesz a maga egészében látogatni a kormányt és ennek érdekeit. dését az erdélyi viszonyok iránt mindig éber tartani és az erdélyi magyarság érdekét a kormánytól mindenképpen szolgálni. Ha szükséges, a part a kormányt még ellenzéki állásponton is kényszerítse a szélesség támogatására. Az az egységes székely párt legyen a székely kérdések felvetője, megvitatója és a székely ügyek végrehajtó bizottsága. A párt vezesse az összes választásokat. Magára az országgyűlésre elég volna egy-két országos hírű, megfelelő politikai műveltségű vezérember, a többi képviselő lehetőleg a helyi érdekektől kerüljön ki.

Szervezni kell tehát az egész Székelyföldön a székely pártot a legpróbb részletekig. A részletek, a kivétel módja megfelelő tárgyalást, megvilágítást kíván. A dolog fontossága minden araváló székelyföldinek érdeklődését, együttérzését és közreműködését megköveteli. E tekintetben a székely vármegyék főispánjai, alispánjai, képviselői, a székely társadalom vezetői tegyék meg az első lépéseket, kezdjék meg a szervezés munkáját. Jelszó és cél: semmi pártpolitika, — gyakorlatias, székelymentő egyesülés minden vonalon, — községben, vármegyében, országgyűlésben.

Dr. Györfly Gyula nagy beszéde az országgyűlésen.

T. képviselőház! Azt hiszem, mindnyájan meggyeünk abban, hogy a szőnyegen levő törvényjavaslat általános vitája oly magas színvonalon mozog s oly erkölcsi és politikai értékeket eredményezett, amelyek hatása alól senki magát ki nem vonhatja. Legkevésbé én, akinek imponál az általános vita rengeteg anyaga, amelyet a kérdés körül fáradhatatlanul szorgalommal halmoztak össze és amelynek értéke különösen azért nagy, mert nemcsak politikai szempontok szerint sorakoztatták, hanem az igazi tudományosság szigorú kritikáján szűrtek át. Ugy, hogy biztosan támaszkodhatik arra mindenki, aki a sajtószabadság nagy kérdésével komolyan foglalkozni akar.

Az általános vita ezt a rengeteg és értékes anyagot feldolgozta abban a hagyományos szellemben, amelyet mindannyiszor... amely mindannyiszor utat tört magának e házban, valahányszor válságos pillanatok következtek a nemzetre és valahányszor az alkotmányos szabadságjogokat veszély fenyegette és ezáltal is régi fényessége ragyogott újra itt a házban hogy rávilágítson arra az örvényre, amely alkotmányos szabadságjogaink legdrágább kincseit nyelte ma cddig is el és amelybe most már a sajtószabadságot is eltemetni készül ez a törvényjavaslat.

Ha mindezek ellenére mégis felszólok, pillanatig sem képelem azt, mintha ezen most általam jellemzett általános vita a kérdés körül bármi házagot hagyott volna, amelyet az én csekélységem van hivatal betölteni. Felszólalásomnak egészen különleges indoka van. Ez az indok az, hogy, amikor én az ösi ülések megkezdésekor itt e padokon egyedül megjelenni batorkodtam, nyíllan kijelentettem és vállaltam azt a kötelezettséget, hogy én a haz tanácskozásában és vitáiban részt fogok venni. Vállalkozásom

és vállalt kötelezettségem teljesítése elől annál kevésbé vonhattam vissza, mert különben furcsa színben tünnek fel, hogy amiódan az ellenék ily hatalmas támadást intéz egy szerintem is veszedelmes javaslat ellen, akkor en, aki a tanácskozásokban való részvételre annak idején egyedül jelentkeztem, én maradjak e vitán kívül.

De czenkívül általános okom is van a felszólalásra, és ez az, hogy az én meggyőződésem szerint mindenkinél, akinek módjában van, minden olyan lörekvással szemben, mely a nemzet nagy szabadságjogai ellen intéztetik, el kell követni mindent, hogy e törekvésnek útjába akadályt gördítsen. És bármily csekély perszem legyen is az, amelyet én útjába tudok tenni, ezt kötelességem megselekedni.

Ha a szőnyegen levő törvényjavaslat ópen a sajtószabadságot akarja reformálni, akkor lehetetlen magam előtt fel nem sorolni mindazokat a nagy, értékes tulajdonságokat, amelyeket a sajtószabadság az emberiségre és különösen reánk magyarokra nézve is jelent. Felesleges bővebben magyarázni, csak mint közadatot és közértesítévenem fel, hogy a sajtószabadság az emberi jogok legszebbike és legnemesebbike és az emberi haladásnak egyik legbiztosabb és leghatalmasabb eszköze.

Az emberiség története bizonyítja, hogy az emberi haladás azóta vett egészséges és biztos irányt, a fejlődés csak azóta volt reális és intenzív, amióta sajtószabadság van. Különösen az alkotmányos életben a sajtószabadságnak nagy a feladata a parlament mellett, a kétfő együtvéve az a biztosíték, amely a népek ellenőrzési jogát és biztonságát a parlamentáris felelős kormányállal szemben érvényesíteni képes.

Különösen nálunk, Magyarországon, a sajtószabadságnak ezenkívül az a különleges nagy értéke is van, hogy nálunk minden hatalmi tényező, mely tulajdonképpen a nemzeté lenne és mindenütt a nemzeté, meg van osztva és a legtöbb esetben a nemzetnek van arra nálunk legkevésbé beolyása. Hogy ezt a nemzeti önállóságot mégis fenn tudtuk tartani és meg tudtuk oltalmazni úgy, amint ma áll, azt egyedül azon sajtó hatalmának köszönhetjük, amely ma még az egyetlen hatalom a nemzet birtokában. Ha erre a sajtószabadságra is ráengedjük tenni a hatalom kezét, akkor ennek a nemzetnek abban az önvédelmi harcban, amelyet folytatni kell, semminemű támasza nem lesz.

Felismerték ezt azok a nagy férfiak, akik 1848-ban, midőn a felelős kormányt megalkották, siettek nyomban megalkotni a sajtószabadságot is. Azok a férfiak a sajtószabadság nagy, határtalan értékét nyomban felismerték és egyenrangúan tekintették a parlamentáris felelős kormányzatban rejlő nagy nemzeti és alkotmányjogi biztosítéknak. Pedig nagyon jól tudták azt, hogy a parlamentáris felelőséggel mellett a sajtó ellenőrzése az ő hatalmi működésükkel szemben a parlamentáris felelőséggel egyetlen olyan korlátokat szab nekik, amelyeket kikérlni nem lehet.

A mai idők is bizonyítják, hogy, míg a parlamentáris felelőség alól a kormány, ha neki arra alkalmas többsége van, kényelmesen és tetszés szerint kibújhatik, ám a sajtó ellenőrzése alól menekülni egyáltalában nem tud.

Am ennek dacára az 1848-as kormányférfiak egy percig sem haboztak azt a nagy ellenőrzési koloncot a nyakukba venni, mert az ő lelkiismeretük a sajtó nyilvánosságától és ellenőrzésétől egy pillanatra sem riadt meg és inkább fogadták el magukra nézve a sajtószabadságnak rejlő kellemetlenségeket, mintsem hogy a nemzetet ettől a nagy jogtól, ettől a nagy biztonságtól megfosztják.

Az bizonyos, hogy a 48-as férfiak nem tévedtek, mert hiszen ha igaz, hogy ez az ország a 67-es alapon fejlődött erőseddől, haladott, óriási mértékben nagy érdeme van ebben annak a szabad sajtónak, melyet az 1848. XVIII. t. c. biztosított. Azoknak, kik a 67-es alapon történt fejlődés minden előnyét és hatalmát élvezik, valóban nincs okuk a sajtószabadság ellen torni.

Minden alkotmányos fejlődés, az intézményeknek megerősödése, funkcionálása az egész vonalon a sajtószabadságra támaszkodott és a sajtó szabadságával haladt előre. Igaz, hogy az 1848. évi XVIII. t. cikknek bizonyos hiánya is van és vannak hiágak, amelynek alapján visszaélések burjánzóztak fel. Ez a törvény például nem foglalkozhatott a sajtótermékek terjesztésének mai módjával, ennél fogva a kolportázs jognak szabályozása újkori követelményekben áll elő. Ez elől senki sem akar elzárkózni, sőt az ellenék sürgette mindig, hogy ezt a kérdést épen a sajtószabadság érdekében törvényileg szabályozni kell.

Az is kétségtelen — és talán én teletek lényes tanubizonyoságot amellet — hogy a sajtóvisszaélések az egyéni becsületet, a köztiességét, a családi élet szentségét elviselhetetlenül durva módon szokták tiporni, anélkül, hogy e merénylettekkel szemben megfelelő elégtétel lehetne szerezni.

Amde hangsúlyozni kívánom, hogy e visszaélések nem a sajtó munkásai részéről követelnek el, sőt a sajtó tisztességes munkásai mindnyájunkkal karöltve óhajják, hogy e visszaélőkkel szemben, a kiket a t. igazságügyminiszter ur a sajtó parazitáinak nevezett, az ő biztonságuk és az ő tisztességük törvényileg biztosítottassék, mert a sajtóparaziták visszaélsi bizalmatlanságot ébresztenek a közönségben a tisztességes sajtó iránt is, természetesen alán nélkül, amint az itt e házban is megnyilvánul. Ezeket a visszaéléseket orvosolni igenis szükséges, de ennél tovább menni bün. Mert régi, kitapasztalt bölcsesség az hogy egy törvényt módosítani, ha az nem szükséges, teljesen elhibázott dolog, de ép oly hiba es bün a reformra szoruló törvényben többet reformálni, mint mint amennyit szükséges. (Helyeslés balfélől.) Már pedig, ha mindnyájan felismertük a sajtótörvény e hiányait, megmaradhatnak azon a térer, amelyet ezen hiányok eliminálása igényel, de ennél tovább menni és az egész sajtótörvényt in pejus reformálni — bün.

De ha már valaki abban a meggyőződésben van, mint a t. minister ur, aki családi otthonának beké tüzihelyenél jutott arra a gondolatra, hogy ezen visszaélésekkel szemben az országot meg kell menteni a jövő számára, tehát reformálni kell az 1848. évi XVIII. törvénycíkket a maga egészében, akkor mellán kérdezem a t. minister urat, hogy ezt az időt a reformra alkalmasnak tartja-e? Mert tudvalevő jog, hogy nagy, organikus alkotások számára békés

jóvá, sugaras fénye belopózik a legkeresőbb szivbe is s hiába akarja legunyolni, lekicsinyelni azt a harmincadik századnak mindent tagadó, hitetlen gyermeke, valahogy van, de keserű is marad utána a szájaban és kacsajása is visszhang nélkül, erőtelten hangzik el egymagában.

Komolyan, ünnepélyesen közeledik az alkonyat. A legizgalmasabb várakozásnak, a legvégsőökig fokozott kíváncsiságnak minden alkot lenyesen beaváló órája és gyönyörű pillanata.

Iluskának már kora délután vendége érkezett, egy sugár, néma fiucska, kinek szeméből valami ijedt szomorúság sugárzott, akinek vértelen keskeny ajkai közé szinte rosszul illett a gondtalan, édes, gyermeki mosoly.

Megilletődve, mozdulatlan némasággal ültek egymás mellett, a szoba egyik sarkában, egész felkék, minden gondolatuk odalapult az ebédő ajtóra, mely mögött anny: csodálatos rejtély és gyönyörűséges titok van, s ahol a boldog Anyuskák láthatják az anygyalákat és hallhatják ezüstösen csilingelő szavukat!

Es leírhatatlan boldog izgalommal, szivdobogva eljöttől suttogó szóval várak a nagy pillanatot. Egyszerre bent nagy csöndesség lett, kozbe halk ablakzörrenéssel, utána csilingelő csemettyűszóval, halk muzsikaszóval végre kitarult az ebédő ajtó, a lényes menyországnak káprázató, elvukító fényével és pompájával.

Iluska, mint egy kis pillangó csak úgy repült bele a nagy világosságba, elragadtatott lelkiállással, táncoló lépessel letve körül a szépséges karácsonyfát, nagy örömben megleledkező szegény kicsi vendégeről, a szomorú arcu kis fiúról is. Ott állott az ajtófélfához támaszkodva, félénk mosolyával, azzal a felszeg bátortalan muzdulattal, mely azt árulja el, hogy

nem mer örvendeni, ujjongani, kacagni, ki tudja nem csap-e rá a másik percben a rideg, szerelmenküli rendutasítás, a napugráj nélküli szürke burolat?

De az Iluska edes jó mamája észrevette hozzásett s gyöngéden átkarolta oda vette a karácsonya mellé, miközben szelíden gyöngyzettette a boldogon ujjongó Iluskát.

Nem szabad megleledkezned a vendégedről sem Iluskám! Jój szepen és mondj meg, hogy hívjak a kis fiút?

Hogy hívjak? — ugrál félában Iluska, teljes erejéből ringatva egy nagy szöke lejj babát — hát Józiska!... Jóska... Bartha Józiska — egészítette ki a kis jövevény, kis barátjánének hiányos felvilágosítását. — Bartha Józiska...

Mintha villanyvész érte volna, úgy ugrott fel székeröl ezekre a szavakra az Iluska papája.

Hogy mondt? — ragadta meg a fiucska szögletes vállát, élesen nézve arcának vonásait — Bartha? ... Mellyik Bartha? ... Hogy hívják az apád!

Már elfűt a fény a kis fiú szeméből s ijedten reszketve fordulta a szót:

Édesapám nem ismertet... Amerikába ment... elhagyott minket anyámmal s a yam aztán utána is halt... én nagyapámmal nőttem fel... akit senki sem szeretett... én sem, mert anyukám sokszor mondta, hogy az én édesapám is miatta vándorolt ki Amerikába, mert sok átok lapadt a nevéhez. Sok embernek okozott kárt és kergetett a halálba.

A gyermekek beszéde alatt mind sápadtabban változott a teri arc, majd összeszorított fogakkal gyorsan ki ment a mindérszépű szobából.

Ki, ki, a csillagok egéből alá, a hidegen metsző szélbe, hogy lehűtse egő homlokát, hogy lecsendesítse háborgó indulatát.

Hát az öreg Bartha László unokája van itt nála, az ő boldog, tiszta otthonában Jezus születésének bekés, boldog ünnepeinek szent estején? Annak az embernek az unokája, a vére, ki miatt öngyilkos lett az ő édes apja Megcsalata, kifosztotta, bűnös manipulációba kergette s nem maradt más hátra, mint a kolduskönyér vagy a megváltó halál.

Ez utóbbit választotta ő, és a gyermeke idegen kényében, árván szeretet nélkül nőtt fel. Ezért írta kisfiának a Jezuska nevében: van-e közeledben olyan szomorú gyermek, akire senki sem gondol ezen az örömünnepen? Keresd meg és hozd ide, hogy si-mogassuk meg sapadt arcocskáját, hogy gyuljon ki könnyes szemében a boldogságunk öröm sugara!

Kis leányának tiszta szívessége megértette szavát és elhozta magával a legszomorúbb, legelhagyottabb árva, hogy melegek meg szivük melegen. Kikeressé hát, elűzze hazáról ki a sötét éjszakában, rideg otthonába, ahol meg egy viaszgyertyácskát sem gyujt fel számára a gyöngéd szeretet? Lassan, lehajtott fejjel tért vissza a lényesen kivilágított lakásba.

A karácsonya alatt édesen összesimulva ült a két gyermek, Iluska szöske fejecskeje bágyadtan pihent a kis fiú vállán, aki nagy szakértelmével magyarázott neki valami újabb ördögös játékot.

Olyan kedves volt így ez a kép, olyan méltó az ünnephez, a Jezuskához, aki megértést, megbocsátást és szeretet hozott e világra!

Es békességet a jóakarú embereknek! Felesége szeretettel, gyöngéden tette vállára kezét és könyörögve nézett bele megkínzott, meggyőrt sapadt arcába, aztán néma, de sokat jelentő kézmozdulattal oda mutatott a két boldog, ártatlan, tiszta gyermekre.

Sokáig tartotta fogva, szorosan átkulcsolva a felesége kezét, míg elsimultak a redők homlokán, viszsztatért a szín sápadt arcába, míg jóságos meleg tekintete újra derűsen boldogon ragyogott.

Aztán ledérte a két gyermek mellé és játszani kezdett velük édes, boldó jókedvvel, hogy alig győzte kacagással az ő szöske kicsi lánya, meg a szomorú árva kis fiú.

Bizonyára nagy volt az öröm a lényes menyországnak is. Az angyalok szepen muzsikáltak hozzá a Jezuska arcát meg édes mosoly ragyogta be.

és normális idők szükségesek. Nagy nemzeti intézmények létesítésénél a nemzet összes intellektuális erejére szükség van, hogy azok jól és a nemzet érdekében helyesen alkottassanak meg. De ma, amikor ebben az országban és itt e házában is a pártszenveldély dühbe tombol, ma, amikor ez az egész országot a párturalom érdeke alá helyezték, vajjon szabad-e az alkotmánybiztosítók egyik legfontosabbját, a sajtószabadságot reform tárgyává tenni?

De én először tovább nem meditélok, mert hiszen ezen törvényjavaslat előttünk van; ez a kérdés konzumálva van. Pedig emlékeztethetném a t. képviselőházat arra, hogy a t. igazságügyminiszter ur nagynevű elődei alatt is a sajtóban tapasztalt visszaélések csaknem épen úgy fenforogtak, mint ma, és ő nagy elődeinek békes időben sem jutott eszébe, hogy ily organikus javaslattal lépjenek a ház elé. Miért éppen a t. igazságügy miniszter, miért érzi ő magában a hivatottságot arra, hogy a reformot a ház elé hozza?

A t. igazságügyminiszter ur, multkori elégikus beszédében igyekezett a ház előtt és az országban bizonyítani. Hivatkozott arra, hogy ő a tudományokkal milyen intenzíve foglalkozik, hogy tehát ezen kérdésekhez milyen intenzíve foglalkozik, hogy tehát ezen kérdésekhez milyen alaposan értenie kell, hogy ő Wlassics Gyula egyetemi tanárnak nevezte ki hogy a tudos Akadémia öt tagjának választotta és hivatkozott mindnyájunk által egyenlőképp elismert tudományos munkásságának eredményeire.

De hát mióta alkotják ezek a kvalifikációk az államférfiúi hivatottság ismérvét? Tudomásom szerint Deák Ferenc, Magyarország első igazságügyministere sem egyetemi tanár, sem tudos akadémikus nem volt. Kossuth Lajos szintén nem. De hogy az újabb korban maradjak, Tisza Kálmán sem volt az, sőt gróf Tisza István, a jelenlegi miniszterelnök sem az. Mindezek dacára ezek a férfiak nagy államférfiak valának és nagy dolgokra vállalkozhattak nagyot vagy semmit tettek meg nagy dolgokat.

Mit bizonyít ez? Hogy az igazi államférfiúi kvalifikáció azon tettekben és munkádeésekben nyilvánul meg, amelyeket az államférfiúi mint miniszter vagy politikus az ország előtt kifejt. Tudósok még államférfiak alig valának. A tudós az ő tudományának körében lehet nagy, de itt a házában és a politikai téren, ahol egy nemzetnek a kormányzata járul reá, ahol az eleven élet követelményeivel kell az államférfiúknak szembe szállnia, ezen kvalifikációk sohasem váltak be, hanem bevált az, ami egy emberben, egy igazi államférfiúban érték és erő van.

Hogy a t. igazságügyminiszter urban ezen államférfiúi alkotó erő megvan-e vagy nincs, arra én fel nem kívánok. Azt sem akarom kihasználni, hogy legelőbbi törvényjavaslata, amely most a förendháztól visszaküldendőben van, már nem bizonyítja azt, mint hogyha az államférfiúi alkotásról túl azon rigorozitással is kezelné reszortját, amely e házában és ebben az országban szükséges volna. Bizonyítja ezt a jelen javaslat is. Mert sem azon feladatnak, amelyre pedig ajánk hord az igazságügyminiszter ur is, hogy az 1848 évi XVIII. t. cikkben lefektetett sajtószabadságot akarja biztosítani, nem felel meg, sem pedig — igénytelen nezetem szerint — nem felel meg e törvényjavaslatában azon kívánalmaknak, amelyeket saját pártja, talán joggal intézhetett hozzá hogy valósítsa meg.

Az eddigi vita folyamán rámutattak és élénken megvilágították, hogy sem a reakció rendszere, sem a szabadság rendszere, sem az általános nemzeti érdekek, sem pedig a pártérdekek ebben a törvényjavaslatban egyenesen és határozottan keresztülvívve nincs. Mindenből van benne valami, de mindenki számára annyira és úgy, hogy senki sem tudja annak hasznát venni.

Már most, t. miniszter ur, mivel indokolja, hogy mégis egy ilyen nagyorganikus javaslattal állott a ház elé? Eltekintve attól, amiben mindnyájan meg egyezünk, hogy t. i. a sajtó visszaéléseitől akarja ezt az országot megmenteni, amely visszaélések szerinte az országot veszélyeztetni alkalmasak, én ezen nagy hangú kijelentésnek alapját a mi közéletünkben valóban nem látom, mert az egyesek ellen elkövetett sérelmek, bármilyen igazságtalanok és fájdalmasak, — ilyen nagy organikus reformot nem indokolnak. Ez olyanforma volna — hogy hasonlított éljek — mintha a tyukszem kivágása érdekében a lábat kellene amputálni — Mar pedig a lábat ilyen okból sohasem szokták levágni, de az megtörténhetik, hogy aki konstant kezekkel a tyukszemhez nyúl, a lábat, sőt az egész testet veszélybe dönti, mint ez a törvényjavaslat. —

A t. miniszter ur többek között nagyon hangsúlyozta a visszaélésekben rejlő nagy veszélyt azon indokból, mert a pénzintézetek zsarolásnak voltak és vannak kitűve és ezen pénzintézetek érdekeit kívánja a sajtóparazitákkal szemben megvédelmezni. Nos, t. miniszter ur, e téren is, azt hiszem, helytelenül van a tudós informálva. Az én tudomásom szerint a pénzintézetek saját érdekeiket a sajtó téren alaposan meg-

tudták eddig is védelmezni és megfogják tudni oltalmazni a jövőben is. El szokták ők azt intézni a sajtó munkásainak megkerülésével, a kiadókkal.

S miért intézik így el? Elintézik üzletből és saját érdekeik védelmében. Soha sem azért, mert védelmet akarnak maguknak, hiszen őket senki sem támadja, hanem mert ők kívánnak támaszt a szabadsajtó erejében, hogy üzleteiket a nemzet és a társadalom körében protezsálják, vagy hogy üzleteik megrészségét és veszedelmét a szabadsajtó segítségével elnyomják.

Valóban nem szükséges tehát, hogy ezeket a pénzintézeteket a t. miniszter ur oltalmába vegye, — mert hisz köztudat is, hogy a mi pénzintézetünk az egyetlen igazi gazdasági és pénzügyi hatalom ebben az országban, amelyek meggazdagodtak és megerősödtek abból, hogy a szabadsajtó támogatásával szabad finánc-politikát üzhettek és üznek ma is. Mindenképp elszegényedett itt, jóformán mindenki koldusbotra jut, minden kereset megszűnt ebben az országban, kivéve a bankokét és a bankdirektorokét. (Ugy van! balfelel.) Epen ezeket kell mégis a sajtó szabadoncaival szemben védelembe venni? Igazán majdnem lehetetlenység nem nevetni ezen.

T. képviselőház! Ha a nagy organizatorius reformjavaslatnak ilyen indokai vannak, akkor egészen természetes, hogy ez a javaslat nem is lehet más — ahogy a vitában előttem felszóllalt azt már ki is mutatták — mint egy teljesen értelmetlen, zagyva dolog.

A sajtószabadságot hordja az ajánk a t. igazságügyminiszter ur és azt tűzi feladatául ez a törvényjavaslat is. Mert a sajtószabadság elensége is annyira hatása alatt álanak ennek a nagy elvnek, hogy igazi jelszó alatt nem mernek ellene törni, hanem szintén csak a sajtószabadság nevében akarják kivégezni. (Igaz! Ugy van! balfelel.) A t. miniszter ur javaslatát is, megfordított sorrendben ugyan, de büszkén tűzi homlokára, hogy Magyarországon e törvény alapján is, a sajtó útján mindenki szabadon közhleti és terjesztheti gondolatait. Pedig, aki végig olvassa ezt a javaslatot és aki végig hallgatta az efeletti folyt általános vitát, és bármely pillanatban meggyőződhet arról, hogy a javaslatnak meg ez az első szakasza sem fedi a valóságot s e törvény elfogadása esetén Magyarországon gondolataikat csak némelyek közhletik szabadon sajtó útján, terjeszteni pedig senki sem terjesztheti szabadon gondolatait.

Ezt kodifikálja ez a törvényjavaslat és a t. igazságügyminiszter ur mégis a sajtószabadság reformjáról mer beszélni.

Nem fogom a t. képviselőház türelmét fárasztani azzal, (Halljuk! Halljuk! balfelel.) hogy felelevenítsem mindazokat az érveket és bizonyítékokat, amelyeket az általános vita e tekintetben produkált, hogy a törvényjavaslat tényleg a sajtószabadság egyenes meggyilkolása. (Igaz! Ugy van! balfelel.) Én csak egyes részletekre kívánom a t. ház figyelmét felhívni, olyan szempontokra, amelyeket a vitában eddig még nem hallottam, amelyeket tehát kötelességem előadni. Így nevezetesen ez a törvényjavaslat, amely — hogy egy már használt kifejezéssel éljek — guzsbaköti a sajtószabadságot, e műveletet elvégzi akkorp, hogy a kolportázsjogot hatósági engedélytől teszi oly módon függővé, amely ellen semminemű orvoslátot egyáltalában használni nem lehet.

Hiszen én a szabadságot még az engedélyezési rendszer mellett is bizonyos mértékben el tudom képzelni. Nem akarok a Napoleon-korszakra utalni, ahol minden engedélyezési rendszer dacára is volt szabadság, mert a szabadságot megőlni egyáltalában nem lehet, de itt van a mi törvényeink keretén belül is az a rendszer, amikor privilegiumokká alakítanak át bizonyos szabad jogokat. Ha a t. igazságügyminiszter ur arra gondolt volna, hogy például a regálemegváltás kapcsán az italmérési jogokat is engedélyhez kötötte a törvényhozás, megláthatta volna azt, hogy amidő ezt a szabad ipart engedélyhez kötötte a törvényhozás, a törvényben világosan megállapította azokat a feltételeket, amelyek mellett ezt az engedélyt meg kell adni. Limitálja a törvény, hogy hol és mennyi engedélyt kell adni és kötelezi a kormányt, hogy ezeket az engedélyeket pedig okvetlenül adja meg; törvény állapítja meg, hogy ezeket az engedélyeket mikor és mely feltételek mellett szabad megvonni. Folyt. köv.

H I R E K.

A mai ünnepi számunk 8 oldal. Munkatársainknak, előfizelőinknek s lapunk minden barátjainak kellemes karácsonyi ünnepeket kívánunk.

— **Eljegyzések.** Sata Dénes csikszeredei kir. törvényszéki írnok folyó hó 14-én eljegyezte Gábor Annuskát Csikszentgyörgyön.

A n. t. Tamás szépízi lakos jegyet váltott Rác Linuskával Csikszentmihályon.

— **Szabadlécélis előadások III.** Az ismeretterjesztő előadások sorozatának második estélye va-

sárnap volt, mégpedig a elsőt jóval fölfülmulo meleg érdeklődés mellett, amiért előnyű is hatás az intézőség. Igen szép és előkelő közönség hallgatta végig Dr. Imecs János ügyvéd szakavatott előadását a nők jogi helyzetéről és B u s z e k Gyula fg. tanárnak a B a l a t o n-ról mondott tanulások fejtegetéseit. Az utóbbi szép képeken mutatva be még hozzá a Balaton és környékét.

A harmadik estély f. hó 28-án (vasárnap) lesz a szokott időben és helyen. Dr. Dávid László és Brassai Károly lesznek az előadók. Ráfi és Lőrök szép festményeiben fognak gyönyörködni a megjelenők.

— **Jegyzet a vezérklükünkhöz.** Ez a nagyfontosságú cikket figyelmébe ajánljuk lejtársainknak is, s de leges átvételre kerjük.

— **Rendkívüli közgyűlés.** F. hó 29-én d. u. 4 órák az ez évben jogosult képviselőtestületi tagok a városnázan rendkívüli közgyűlést tartanak, melyen szóba kerül az elemi iskola építése, az ovónó fizetésének rendezése, a városgazdai állás betöltésének elhalasztása, különféle bizottságok alakítása.

— **Értekezlet.** Folyó hó 19-én délután 5 órakor Gyalóky Sándor főispán érkekezletre hívta az Urli kaszinó helyiségébe Csikszereada város képviselőtestületének tagjait. Az értekezleten mintegy 10 képviselőtestületi tag jelent meg. Gyalóky főispán időközben a megjelenteket az értekezlet megnyitja és kijelentést tesz, hogy a mai értekezletnek semmiféle politikai színezete nincs, hanem csak az a célja, hogy tudvalegyleg egyöntetű állást foglaljanak a a bekövetkező városi tisztújítás alkalmával. Megállapították a tisztviselők személyére nézve. Pojgámszter egyházmegyei tanács: Dr. Ujfalusi Jenő. Közig. tanácsos polgármester helyettes): Dr. Kovács Gábor. T. ügyész: Dr. Gal József. Pénztárnok: Balint Károly. Elemi isk. Csiki Károly. Számvevő: Hajnó Ignác. Aljegyző: Dr. Urban Gábor. A közgyán- városgazdai állásnak betöltésére egyelőre függőbe hagyni kívánja az értekezlet. Ezen állásra jelölés nem történt. Azonban a véleményekből következtetve J a k a b F e r e n c eddigi gazda tanácsossal fog ezen állás annak idején betölteni. Az értekezlet végén Fejér Sándor alispán megkoszolta a főispánnak önzetlen fáradozását a melyt Csikszereada város érdekeiben tanusított.

— **Tusnádfürdő Részvénytársaság.** A megkezdődött pénzügyi folytatolagos javulásnak nemgyében, hogy mindenki, annak könnyebben jeyyezhesse részvényeket: egy a jegyzési határidőt, mint az előző izek visszatűlésének lemnusát kiterjesztették 1914 május hó 1-ig, a megjelentek száma 190. 200-ra tetelté.

— **Főigazgatói látogatást** végzett *Katkovszky* Pál szatmári főg. igazgató a helyi fogmunkáiban, amelynek befejezésekként kedden d. u. értekezlet volt a főigazgató-helyettes elnökségével. A látogatás megbizott a legnagyobb meglepődéssel jelezte ki az iskola pompás épületében folyó nevelő-oktatás tényezőivel szemben, csak azt sajnálta, hogy az adott viszonyok között a gimn. épület s z u k s a parhuzamos osztályok fölszerelése gyártó. Jövőre nevezetesen körülmény meg fog szarai értékes intézkedések révén. Az értekezlet követő napján a főg. helyettes a tanári karral egyetemben K a s s a J Lajos főgimn. igazgató vendége volt.

— **Rampolla meghalt.** A szemszék leghatalmasabb bíborosa, Rampolla Marian, a ki már-már szent Péter trónjára jutott és a ki két evtizeden át, XIII. Leó pápa uralkodásának egész idején korlátlan hatalommal intézte a római katolikus egyház kormányzását, 17-ére viradó éjszaka örök álmra bújta le szemet. A Vatikán legmarkanszabb egyházfejedelmé tünd el vele a világ nagy szüntéről. Volt fő, amikor államok sorsa is függött az ő kezétől, szerepe fontos: országok sorsába nyult bele. Hetven évét en el, de életének ugszólván utolsó napjait értesítéssel dolgozott a pápaság világi hatalmának helyreállítására, noha a gyepfői ki kellett adni a kezéből a legnagyobb pápaválasztáson. Alakultára volt a szentszéknek XIII. Leó idején s akkor ő maga volt a pápa.

— **A munkásbiztosító törvény reformja.** Több város és vármegye feliratban kerte a munkásbiztosítási törvény revízióját. Ezen felíratra most a következő válasz érkezett: Hozzám intézet felíratában adon kifejezést, hogy az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegség és baleset ellenére való biztosításáról szóló 1907. évi XIX. t. c. mielőbb módosításra. Ezen felterjesztésre értesítem a város közönségét, hogy az 1907. évi XIX. t. b. revíziója, melyet a magam részéről is szükségesnek tartok, jelenleg beható tanulmányozás tárgyát képezi. Mint hogy azonban a szóbanforgó törvény módosítás miként keresztülvívése a munkaadók és alkalmazottaknak ahhoz fűződő nagyjelentőségű érdekeit kivül, az ország ipari, kereskedelmi és egész közgazdasági életének zavartalan továbbfejlesztése szempontjából is rendkívül fontossággal bír, a revízió irányelveinek megállapítása előtt az említett szempontok együttes gondos megrögzése elkerülhetetlen. Abban a reményben vagyok, hogy a széles mederben folyamatba tett törvényalkotási munkálatok ennek dacára mielőbb befejezhető lesznek olyképen, hogy a terbeh vett reform az összes figyelembe veendő érdekek lehető összehangolása mellett, a jövő év folyamán megvalósítható legyen. H a r k á n y i.

Szent Karácson.

Milyen nagy gondolat és nagyságában milyen nemes és egyszerű! Egy jászolban világra jön egy gyermek, aki a nyomor és szegénység skáláját futja be, mint gyermek a templomba megy, oda áll az írástudók elé, vitatkozik velük, aztán megkritizálja a nép erkölcsét, szegény, rongyos halászneppel vételi körül magát és megy-megy és hirdeti az Ige, megváltani akarja a világot, új erkölcsöket, új rendet akar teremteni és a maga kis hívei táborában meg is teremti azt, megteremti szemben a római fellüvöldölt-séggel és zsarnokias világelfogással, a szeretet és béke vallását. Ne csak úgy szeresd felebarátodat, mint tenmagadat, mondja a nazareti acsmester fia, hanem aki léged kövel dob, annak kenyeret hajts vissza.

A nagy idealista szembe száll a zsarnoksággal, a nagy idealista megéri, hogy néhány garasért elarúlják, az isten ember és tanítványainak legjobbját keresztben végzik egyszerű életüket. — A próféták és nagyok közös sorsa ez. Amosz, akinek az urak, a meleg részeken ülök szemére vetettek, alacsony származását és ő nemes lendülettel ezekkel felelt:

— Egyszerű pásztor vagyok és eszem a szikmor tenyő természet, de nem félek tőletek, mert Isten lalozik bennem és ő hajt engemet arra, hogy ellenetek és cselekedeteitek ellen felhaborodjam.

Isteni lélek hajtja, kergeti őket tova-tova, hogy megnevesítsék ezt a világot, üzennek ki belőle minden gonoszt, öljék ki a bűnt és üzenenek háborút mindennek, ami rossz és hitvány.

A világ során eltértünk Jézus Krisztus ideájától. Nem a meggyőződés egyszerű szavaival nem a szeretet megelevé csináltunk religiót Jézus hitéből, hanem éppen olyan eszközökkel, amik ellentétben voltak az ő szívével, az ő lelkével. Kasztok és felekezettek támadtak, megannyian a Megváltó nevével zászlójukon, nemes intencióktól eltelve talán, de nem nemes fegyverekkel küzdve a célért. Ez az esztendő is Jézus Krisztus nevével kezdődött. A Balkánon véres küzdelmeket folytattak a magukat Jézus híveinek vallók, azokkal szemben, akik más templomokban imádták az Istent. Zászlókat hordoztak körül rajta Isten anyja és Krisztus képével és toborozták a híveiket, mondván:

— Jertek, fogjatok gyilkoló szerzámot és öljük le a mohamedánt, pusztítsuk ki őket, zavarjuk ki lakhelyükből, koncoljunk fel öregét és gyermekét és védtelen asszonyokat!

Fájdalmas mosollyal gondolt mindenki erre a „szent” felhívásra és maga elé idézi Jézus Krisztusnak szenvedő alakját. Oh milyen tüzes beszéddel csapna ő le ezekre az álnokokra, akik az ő nevével gyilkosságra bujtogatnak.

De áldás és béke honol megint az országok és népek fölött és a sok és nagy megpróbáltatás, amelyen a világ ez évben átment, ismét kezd feledésbe menni, talán, hogy helyet adjon újabb megpróbáltatásoknak. De mindezt, ahol kin és nyomor és szenvedés jeleit kezdi, ott megjelenik Jézus, megjelenik a szel-lemével és mondja: „Szeresetek egymást és enyhítsetek egymás baján, tartsatok távol magatokat minden gyűlölködést, minden rosszindulatot, mert én vagyok az Ite, az Igazság és az Élet.”

A szeretet fő alkotó része Jézus hitvallásának és tisztára a szeretet. Jöjjön ez bármely oldalról. Annak a szocialista agitátornak, akinek őszinte és becsülettel meggyőződése az, hogy munkás testvéreinek segítenie kell, de az is, hogy nem szabad a más nézetű levőket üldöznie, az ilyen szocialista apostol közelebb áll Jézus lelkéhez, mint azok, akik folyton az ajkukon hordják a Megváltó nevét és mindig olyat cselekesznek, ami az ő lelkétől távol állott. Minden nagy művészen, minden nagy törvényalkotóban, mindenki, aki a nagy tömegek jólétét, anyagi és szellemi előnyeit előidézte, benn lakik a Megváltó szellemé és hiányzik mind-azokból, akik a név rovására a saját előnyük és saját jólétük érdekében írják zászlójukra Krisztus nevét.

Szálljunk magunkba a Megváltó születésének évfordulóján és elmélkedjünk a legnagyobb szívű isten-ember pályája fölött.

Elmélkedjünk szent karácsonykor a szent emberről és igyekezzünk megközelíteni az ideált amelyet ő hirdetett és amelyet vele együtt csak keveseknek sikerült a valóságba is átvenniük.

A kiállítások haszna.

A kiállítások eszméjének Franciaország volt a szülője. Az első kiállítás páratlan és rendkívüli sikert idézett elő erkölcsileg és anyagilag. Valójában még csak múkiállítás volt az, de nem telett bele két év és múkiállítás országos iparkiállítás, majd később városonkénti, sőt ipar-ág szerinti kiállítások következtek.

Az országos kiállítások egyesítéséből keletkeztek a legnagyobb méretű kiállítások: A világ kiállítások.

Nagyszerű hatással voltak ezen kiállítások azon országok iparának fejlődésére, melyekben azokat rendezték. Franciaország egyes városai fejlődésüket tisztán az iparkiállításoknak köszönhetik, de az egész francia ipar fejlődéséből részt kérnek a nagyszámmal rendezett iparkiállítások.

Az iparosok megmozdultak, hogy ne csak olyant készítsenek, amelyekkel a kománasszony, napamasszony, meg a szomszéd uram legyenek megelegedve, hanem arra törekedtek, hogy szakmájukban olyan termékeket készítsenek, melyek célszerűség és külső szépség tekintetében egyaránt megjelejenek egy modern korral haladó ember ízlésének és követelményeinek. Az iparosnak sohasem jutott volna eszébe készítményeinek tökéletesítése, ha arra a kiállítás nem sarkallta volna. Ez a tökéletesítés arra bírta a haladó embereket, hogy azok még jobb és tökéletesebb termékeket készítsenek, melyek törekvés mindig újabb és újabb, leleményesebbnél leleményesebb előállítás módokra vezette az iparosokat. A célszerűbb és csinosabb termékekről a kiállításon vett tudomást a fogyasztó, mert ott együtt látta mindazon cikkeket, melyekre szüksége volt s melyeknek előnyeit felismerve kényelmének emelése céljából megszerzett. Az ipari termékek tökéletesítése, melyet kiállító iparosok egésszéges versenyeségének eredménye, már magában nagy előnye az iparkiállításoknak. E versengés eredménye a fogyasztás eredménye lett.

Nálunk a céh-rendszer megszűnte óta, abban maradt remekelt csakis iparkiállításos lathatunk. Így lesz a kiállítás a jó izlés és műforma terjesztőjévé, miközben számos kézműiparig fejlesztésére gyakorol jótékony befolyást.

Nem kevésbé nagy előnye az iparkiállításnak, hogy az iparosokat saját erejük megősmérésére tanítja. Ez fontos körülmény, mert semmi sem oly veszedelmes, mint az egyoldalú iparüzés. Gondoljunk csak el, hogy milyen káros volna az, ha a fa megmunkálásával foglalkozó iparosok mind csupán asztalokat készítenének. A honi ipar előmozdítására szükséges mindenkiféle a jelen állapot ismerete — mondá Kossuth Lajos — az első országos kiállítás megalapításakor.

Megbecsülhetetlen az a haszon is, mely az erkölcsi sikert ért iparkiállítások kiállítóira járul. Az iparkiállítások előnyeinek és hasznának nagy vonásokban való vázolásában még az ipari munkásoknak és ismásoknak felébresztett tehetség sugalta fokozott munka kedvét említhetjük fel oly hatásként, melyek csak azért jelentkeznek, mert a kiállításon való részvétel és fel-tünnívágás ezt bennök felébresztette.

I R O D A L O M.

Megjelent az erdélyi egyházmegye S c h e m a t i z m u s a. névtára, 456 oldalra terjedő vastos kötetben. Tájékozódunk belőle a római bíbornoki szent kollégiumról, melynek jelenleg 66 tagja van, a római kúriáról; azután megkapjuk az eddigi erdélyi püspökök letele teljes névsorát. A szekes kaplannak jelenleg 8 tényleges és 6 tiszteletbeli kanonkja van. Azután pontos összeállításban megkapjuk az összes, lebániakra az adatokat. Az összes plebániák száma az erd. egyházmegyében 239, a római kath. hívek 377,129,752,299 gőr. kath., 833,806 gőr. kel., 221,291 evang., 399,602 ref., 67,756 unit., 65,052 izr. Más vallásuk 3,654. Összes lakó-ság 2,725,549. A hívek lelki üdvét s az iskolákat kö-rülből 350 áldozópap látja el. A papság nesztora Csikban üdvözölhetjük: K o n c z I s t v á n nyugalmozott tunszadi alesperes plebánosban, aki 1832. okt. 6-án született s 1868. aug. 15-én szentelték pappá. Közli azután a névtár a kath. iskolák adatait, az egyházak gondnokainak, tanítóinak névsorát. Végül az egyházmegye területén létező katolikus egyesületek és társulatok vannak felsorolva. C s i k r a vonatkozó

adatok: esperesi kerület van 3. A c s i k n a k 14 plebániája, 24,833 kath. hívője, 1879 gőr. kath., 41 gőr. kel., 24 evangélikus, 283 ref., 28 unit., 39 izraelita. F e l c s i k n a k van 19 plebániája 46,306 r. kath., 71 gőr. kel., 141 evang., 796 ref., 69 unit., 750 izraelita. G y e r g y ó n a k van: 14 pleb., 49301 róm. kath., 18,810 gőr. kath., 5448 gőr. kel., 231 evang., 1256 ref., 61 unit., 2725 izr. Csikszerecla a névtárban: A parochia 1751-ben alakult meg, anyakönyvei is eddig nyulnak vissza lakósa: 2924 r. kath., 95 gőr. kath., 21 gőr. keleti, 65 ágost., 328 ref., 27 unit., 241 izraelita.

TARKASÁGOK.

A nők választójoga Svédországban. A svéd nők, akik néhány év előtt a közösi választójogot már kiküzdötték, újabban fokozott erővel vetették magukat a politikai választójog kiküzdésére. Az elmúlt 1912 évben a nők politikai választójogának bevezetésére érdekében a svéd kormány már nyújtott is be egy törvényjavaslatot az országgyűléshez, amely a második kamarában 140 szóval 66 ellen el is fogadtatott, ám ez a javaslat váratalanul mégis elbukott az első kamarában, ahol 86 szavazattal 58 ellen visszautasították a női választójogról szóló kormányjavaslatot. A svéd nők azonban azóta is fokozott erővel küzdenek és agítálnak s mivel annak idejében az első kamarában az a vélemény kerelkedett fölül, hogy az ország igazi többsége nem kívánja, hogy a nők a politikai jogokkal felruhássanak, az azóta eltelt idő folyamán egymást érték a népgyűlések, amik a nők választójoga mellett nyilatkoztak s nem kevesebb, mint 46 körvény érkezett be az országgyűlés mindektét házához, — aminek egyike 142 ezer aláírást tartalmazott — hogy a nők a politikai jogokat megkapják. Az utolsó időben a mozgalom még hevesebbé vált s most már a távoli hegyvidékek lakossága is akcióba lépett a nők választójogáért, majd legutóbb meg egy sajátosan keresztültölt magán-népszavazást is rendeztek amiből pedig az tűnt ki, hogy az ország összlakosságának több mint háromnegyödesre követeli az, hogy minden 21. életévét betöltött svéd nő a politikai választójoggal felruháztassék. A svéd kormány pedig meghajolva az oly imponáns módon megnyilvánuló népakart előtt most újra benyújtja az országgyűléshez a női választójogról szóló javaslatát s biztosra viszi, hogy a történetek után az most mindkét kamarából egytől egytől kikériülni s ezzel a svéd nők megkapják a jogot, hogy résztvegyenek az ország kormányzásában.

Tisztviselők melléklagalkozása. A különböző állami hivatalokban mostanában iverket közörnek, amelyeken minden egyes tisztviselőnek fel kell töltenie, hogy van-e melléklagalkozása, ha igen, hol és milyen javadalmazással. Ezekre az adatokra az egyes miniszterterümnoknak van szükségük. Hogy mely célra kellene ezek a kimutatások, azt senki sem tudja. Meglehet, hogy csak statisztikai szempontból érdek-lődik a kormány, de ez sem lehetetlen, hogy ellen-örzésijogát gyakorolja tisztviselői fölött, amikor azt kutatja, hogy mivel foglalkoznak hivatalos óráikon kívül. Ez az utóbbi feltevés annyival inkább is helyesnek latszik, mert már akárhány eset volt rá, hogy a miniszter egy-egy tisztviselőt eltöltött a bejelentett melléklagalkozástól, még pedig olyan címen, hogy az össze nem egyeztetethető a tisztviselői állással. Mondani sem kell, hogy a tisztviselők összeférhetlensége — amely egyelőre még nincsen kodifikálva — igen szép elv és igazságván első leltétele annak, hogy a közl. azgatás minden faktora elfogulatlanul, becsületesen kezelje a reá bízott hivatalos hatalmat. Ezt maguk a tisztviselők is betartják, sőt a gyökri kongresszus expressis verbis kérte, hogy e tekintetben külön pont intézkedjék a szolgálati pragmatika keretén belül. Sőt annyira mentek a tisztviselők, hogy alhoz is ragaszkodnak, hogy a kormány kinevezéstől függő igazgatósági, tagsági állásokat belőltő állami tisztviselőnek ne az illető vállalatól, hanem az állam-tól kapják feltesztüket, mert a tisztviselőkről szerint csak ily módon volna elérhető, hogy az állam teljes intenzitással gyakorolja ellenörzési jogát az illető részvény-társaságokkal szemben. Ismételjük tehát, az állami tisztviselők összeférhetlensége kérdésének rendezését elsősorban maguk a tisztviselők sürgetik. A tisztviselői állás összeférhetlenségének helyes elvét azonban nem szabad arra felhasználni, hogy ezzel elűs-sék a tisztviselőket a megengedhető melléklagalko-zásoktól is. Elvégre a munka nem szegény és ha az embernek kevés a jövedelme, még mindig helyesebb, ha tisztességes munkával, mintha adósságszínállással egészül ki. Az államnak teljárt — a mai viszonyok között — igazságván kötelessége, hogy mentől inkább módot nyújtson tisztviselőinek a tisztességes melléklagoldemre, alhoz azonban, hogy e tekintetben akadályokat gördítsen tisztviselői elé, már csak azért sincs joga, mert tudvalevő, hogy az állam tisztviselőinek megközelítőleg sem ad olyan fizetést, amelyből meg lehet élni. Mindenesetre üdvös volna, ha a

tisztviselők teljes munkaképességüket az államnak szentelnék, mert az energiának kétéltű osztása nem lehet érdeke a szolgáltatnak.

— **Nem a polgármester az oka...** A fővárosban a napokban közgyűlés volt, amelyen az egyik szónok hevesen megtámadta a polgármestert a város ügyei intézésének kritikus pontjai miatt. Bennünket ez a kérdés nem érdekelt, de — a választások időkre tekintettel — igen is érdekeltet ez az okos kommentár, melyet az Est fűz az esztéhez:

„Minden logikusan gondolkodó, elfoglaltanul ítélő ember látni kénytelen, hogy nem a polgármester hibás a bajokért és hübnökért, hanem a városi alkotta ny. A míg a polgármester minden hat évben kénytelen eltűnni a választást, addig ő alkotta a zott, a kit a közgyűlés és bizottságok tagjai tartanak kezükben.

Hogy szóhalta ő ezekkel szembe olyan cívrel, mintha nem volna nekik alárendelve és kiszolgáltva? Uj városi törvény kell, ide a mely elsőpörje a virilizmust s ezzel megszabadtusa a közgyűlést és a városi bizottságokat, a bankok, a vállalatok és szállítók igazgatóitól, a kik a fantáziadus, szép gondolatokkal, mely érzésekkel és invencióval megáldott polgármester minden tervét elcsúfítja ellorziáják.

Mai helyzetében a polgármesternek folyton diplomatizálni kell s mint egy kötélláncnak, ugy kell ábalanszíroznia a nagy kérdések szakadékaí fölött. Természetes, hogy ez megfosztja magát. Egy alkotónak teljes szabadság kell a legteljesebb ellenőrzés mellett.

— **A pápa világi hatalma.** Milánóból jelentik, hogy az olasz katolikusok kongresszusán, amelyik mult vasárnap kezdődött meg Milánóban, Ross érsek a pápa világi hatalmára vonatkozólag feltűnést keltő nyilatkozatot tett. — Az érsek ugyanis kijelentette, hogy a Vatikán hajlandó lemondani világi hatalmáról, ha függetlenségét valamennyi európai állam kezességé mellett biztosítják. A kijelentés annál nagyobb feltűnést keltett, mert általában meg vannak győződve róla, hogy az érsek kijelentéseire a pápa hozzájárulását is megszerezte.

— **Két kivándorlási rendelet.** A belügyminiszter az utlevélynépszor megszűnésével kapcsolatban két rendeletet hocsátott ki a kivándorlás tárgyában. Az egyik rendelet célja a kivándorlása lehető csökkentése és ezért a kivándorlók felvilágosításáról, a kivándorlás helyi okainak felkutatásáról intézkedik és kiállításba helyezi a korinnyi anyagi támogatását. A másik rendelet arról intézkedik, hogy minden kivándorlónak ingyen kezébe adják a Kivándorló Tanácsadója című füzetet, a mely szintén megjelent és a mely minden szükséges tudnivalóval és jótanáccsal ellátja a kivándorlókat.

Nyilttér.*)

Ő Felsége a Király nevében!

A csikszeredai kir. járásbírósg mint büntető bírósg, Henter Géza jegyzőkönyvvezető részvétele mellett a Molnár Sándorné magánváltó által Balázs Dénes és másra ellen becsültet sértés vétségé miatt emelt vád felett Molnár Sándorné magánváltó és képvis. Dr. Márton Gábor ügyvéd, valamint dr. Pál Gábor védő és vádlott jelenlétében a Csikszeredában, 1913. évi május hó 29 napján nyilvánosan megtartott tárgyalás alapján a vád és védelem meghallgatása után hozta a következő

* E rovat alatt közölték nem vállal felelősséget a Szerk.

Zsögöd és Csikszereda között egy félholdas telek eladó. Bővebbet Dr. Demény József Csikszögöd

Eladó.

A jelenkor legújabb kályhája!

VERSENY NÉLKÜL.

Perpetuum egyetlen hazai barnaszénre áltató folyton égő kályha!

Legtakarékosabb fűtés.

Legtakarékosabb fűtés! Teljesen szagtalan! Éjjel nappal egyenletes kellemes meleg! Pontosan szabályozható hőmérséklet! Nincs korom! Nincs szaga! Nincs por! Nincs kezeles! Évenként csak egyszer kell befűteni! :-:

Hirsch és Frank,

Budapest—Salgótarjánl gépgyár és vasöntő r.-társaság, Budapest, VI. kerület Aréna-ut 128

Ítéletet:

A kir. járásbírósg Balázs Dénes 69 éves, róm. kath. várdolfalli születésű, csikszeredai lakos, vármegyei írodaltst, ír. olvas, női, 1 gyermek atya, vagyon-talan, katona volt és Balázs Laura csikszeredai lakos vádlottakat azért mert csikszorában 1913. évi május hó 9-én Molnár Sándorné szül. Günther Karolina csikszeredai lakost megfogdosték s ez által ellene meggyalázás cselekményét követték ol s ezenkívül „büdös mocskos” meggyalázó kifejezésekkel illeték bü nösnek mondják a btk. 261 §-ában meghatározott becsületsértés vétségében s ezért a btk. 261 §-a alapján az 1892. évi XXVII. t. c. 3 §-ában írt cölakra fordítandó, a kir. járásbírósgához az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett befizetendő s behajthatatlanság esetén a btk. 51. §-a alapján 5—5 (ötöt) napi fogházbüntetéssel helyettesítendő 50—50 korona pénzbüntetésre ítéli.

A bp. 480 §-a alapján kötelezi, hogy magánváltóknak Molnár Sándornénak 30 koronát az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett egyetemenlegesen fizessenek meg.

A bp. 480 §-a alapján kötelezi továbbá, hogy az ezután felmerülő büniügyi költségeket az állam kincstárának az 1890. évi XVIII. t. c. 9 §-ában írt végrehajtás terhe mellett fizessék meg, ezeket azonban igazolt vagyonatlansága folytán az 1890. évi XVIII. t. c. 4 §-a alapján egyelőre behajthatatlannak nyilvánítja. Molnár Sándorné szül. Günther Karolina vádlottat ki 48 éves, ev. ref. kolozsvári születésű, csikszeredai lakos, ki végrehajto neje, ír. olvas, forjes, gyermektelen, vagyon-talan, az ellene vádba vett a btk. 261 §-ában meghatározott becsületsértés vétségének vádja alól a bp. 326 §-ának 2. pontja alapján felmenti.

A btk. 277 §-a alapján elrendeli, hogy az ítélet egész terjedelmében indoknivalóval együtt a Balázs Dénes és Balázs Laura vádlottak költségei a csikszeredában megjelenő Csiki Hirlap című lapban közzétessék.

A bp. 485 §-a alapján Dr. Márton Gábor ügyvéd díjat és kiadását 50 koronában, Dr. Pál Gábor ügyvéd hasonló illetményét pedig 15 koronában állapítja meg saját feleikkel szemben.

Indokok:

A vád és vizsárvad tárgyat az kepezi, hogy Balázs Dénes és Balázs Laura vádlottak Csikszeredában 1913. évi május hó 9 en Molnár Sándornét megfogdosték s ezáltal ellene meggyalázó cselekményt követték el, továbbá, hogy „büdös, mocskos” meggyalázó kifejezésekkel illeték. Molnár Sándorné pedig ugyanezen alkalommal Balázs Laurát „mocskos, piszkos” meggyalázó kifejezésekkel illette.

Vádlottak mindnyaján határozottan tagadták a terhükre rótt vadbol cselekmények előkövetését.

A kir. járásbírósg a kihallgatott Günther Rozsa, Havasi Istvan és Blaga Barbara tanúknak teljesen határozott, egybehangzó és meggyöző vallomással ketségtelenül bebizonyítva látja s ennek alapján tényként megállapítja, hogy Balázs Dénes és Balázs Laura vádlottak Csikszeredában 1913. évi május hó 9 en Molnár Sándorné magánváltókat megfogdosték és büdös, mocskos kifejezésekkel illettek.

Mintthogy Balázs Dénes és Balázs Laura vádlottaknak e bizonyított tényállásban megállapított cselekménye és használt kifejezések Molnár Sándornéra nézve ketségtelenül meggyalázók, s ennelfogva a btk. 261. §-ában foglalt becsületsértés vétségének a tényállatok megallojtják, Balázs Dénes és Balázs Laura vádlottaknak a mar jelzett büncselekményben való bünsőségét megállapítani s ennek folytán oket a rendölto rész értelmében cselekményükkel arányosan büntetni is kellett.

A büntetés kiszabásánál súlyostó körülmény nem léteben enyhítő körülményül vétetett Balázs Dénesné vádlottnak a büntetlen előléte.

Molnár Sándorné vádlott az ellene vádba vett, a btk. 261. §-ában meghatározott becsületsértés vétségének vádja alól a bp. 321. §-ának 2. pontja alapján a felhívott Balázs Dénesné tanu kihallgatásának mellőzésével fel volt mentendő, azért, mert tagadásával szemben a tárgyalás során terholó adat egyáltalán fel nem merült, s ennelfogva a bírósg bebizonyítva nem látja azt, hogy Balázs Laurát a vádbeli „mocskos, piszkos” meggyalázó kifejezésekkel illette volna.

Balázs Dénesné tanu kihallgatását a bírósg azért mellőzte, mert, ha e tanu a bizonyítani kívánt körülményt igazolná is, e tanuak egyedül álló és mivel sem támogatott vallomása alapján a Molnár Sándorné vádlott bünsőségét megállapítani nem lehetne, annyival inkább nem, mert a tanu Balázs Laura magánváltóknak edes anyja, s így vallomása e vétségé viszonyál fogva érdektelennek és agyallyatlannak tekinthető nem volna.

Az ítélet egyéb intézkedéseit a felhívott törvényszakaszok rendelkezései indokolják.

A kir. járásbírósg.

Csikszereda, 1913. május 29.

Száva, sk. jbiró.

Szám. 920—1913. régrb.

Árverési hirdetemny.

Alulírott kiküldött bírósgí végrehajto ezennel közhírré teszi, hogy a csikszentmártoni kir. járásbírósgnak 1913. évi Sp. 402/2. számú végzése folytán Dr. Sándor Gábor ügyvéd által képviselt Koczás Beláné csikszeredai lakos végrehajto részére 267 kor. 20 fillér követelés s jár. orrojig elrendelt kielégítési végrehajtas folytán alperesektől lesfoglalt és 730 koronára becsült ingóságokra a csikszentmártoni kir. járásbírósg 1913. évi V. 464/1. számú végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap- és felülfoglaltatók követelése orrojig is, amennyiben azok kielégítési jogjogot nyertek volna, végrehajtas ázenvedők lakásán Csikszentmáson községben leendő megtartása határidőül 1913. évi december hó 27. napján délután 2 óraja kitűzték, amikor a bírósg foglalt ingók és pedig: háziútorok s egyéb ingóságok, a legtöbbet igerőnek készpénzfizetés mellett, szükség eseten becsaron alól is el fognak adatni.

Felhívatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajto követelést megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtas jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttmel írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el no mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetemnynek a bírósg tablóján történt kifüggesztését követő naptól kezdődik.

Kelt Csikszentmárton, 1913. évi dec. 11. napján

Ambrus Lajos,
kir. bír. végrehajto.

A Rákóczi-utczában

egy kőházas belsőség eladó. Megtudható a kiadóhivatásban.

Köztudomásra hozom,

hogy a mai naptól kezdve tűzfát csak előzetes lefizetés mellett szállíthatok.

Hercog Milán.

OCCASIO!

Merza Rezső

dívaláru üzletében, Csikszereda, hol az összes raklárón lévő legújabb dívalu árucikkek bámulatos olcsó árban, adatnak el.

Gyermekjátékok nagy választékban, bámulatos olcsó árban.

Mindenki muzsikálhat!

WAGNER „Hangszer-Király"

különleges elsőrangú hangszereivel Budapest József körút 15. sz. TELEFON: József 71.

Varazsbogdú, felszereléssel 6 korona.
Csodareztrombita, erős rézből 6 korona.
Varázsfuvola, ajándékkal 4 kor. Harmonika, tanc rozára 10 korona. Óriási beszélőgép, költőkkel 40 korona. Javítási szakműhelyek!

A milánói, párisi és londoni kiállítások arany-érem a érdemkereszttel kitüntetve Fenyépes aranyérem ingyen!

Óvás! Ügyeljünk a „Wagner" névre és a 15-ös házszámra. 839—III.

PARFUMERIE „H E Z" ILLATSZERTÁR

Haztársai, kozmetikai, kötszerszereti cikkek nagyraktára, nagyban és kicsinyben. Budapest, VIII. Losonci-u. 13

Reklámunk óriási eredménye

újabb reklámakcióra ösztönöz, melynek nyomán tisztelt közönségünknek még nagyobb előnyöket biztosítottunk.

Ujabb előnyajánlatunk:

- 1 csoport 2 korona 50 fill. (19 drb.)
 - 1 drb. üvegtégely francia arc- és kézfinomító
 - 1 drb. francia szappan (bármely illatban)
 - 1 üveg francia parfüm (bármely illatban)
 - 1 üveg francia brillantin (bármely illatban)
 - 1 könyv (60 lap) angol powderpapír
 - 1 csomag dr. Heider-féle fogpor
 - 1 drb. francia fogkefe (csontnyéllel)
 - 1 csomag amerikai Shampoo hajmosópor
 - 1 üveg valódi Johann Maria Farina kölnivíz
 - 10 drb. szekrény-, ruhaillatosító (francia Sachet-lap)
- Összesen 16 darab 2 kor. 50 fill. Portó 50 fillér.
- Szállításkor naponta eszközöletnek utánvet melletti Négy koronán aluli megrendeléseknél portómentes árkiratis céljából célszerű a pénz előre beküldeni (lehet helyegekben is), így a portó 50 fill. utánvétele szállításkor 54 fill. Csomagolási költséget nem számítunk. Tizenhat oldalas illatszert és háztartási értesítőnket kívánságra ingyen és bérmentve küldjük.

Mama legjobb és legolcsóbb sörök csak a Sörgyárban

kaphatók. — Gyártelep és Iroda:

Gál Ferenc

— gőzsörgyára Csikszerezdán. Telefonszám 36. —

Még a mult iskolái év elején jelent meg Csik-megye térképével, leírásával ellátott tökéletes s kifogástalan

Csikvármegyei IRKA

Ára: 2 fillér drb.

nagy vételnél olcsóbb. Kapható a kiadatulajdonosnál Cs-szeredán.

Szvododa Miklós

— könyvkereskedésében —

Tűzifavágás.

Értesitem Csikvármegye igen tisztelt közönségét hogy

BENZIN-MOTOR

fűrészgéppel bármily kevés mennyiségű tűzifát is — úgy helyben, mint vidék — felvágok Gépemet házhoz szállítatom és kívánatra a felfűrészelt fát felaprítatom és elrakatom.

Zöldy Lajos.

Telefonsz: 33 Csikszerezdán

Szemere László madártani állomása

CSIKZSÓGÓD.

Elvállalja madarak kitémését a legolcsóbb árak mellett.

Megjelent: A madár-tömjészet

KÉZIKÖNYVE

131 oldalon 16 ábrával. Ár: 2-40 K.

Mesterséges fészekodvakra megrendelést elfogad

A hasznos madarak megtelepítése révén parkokban, kertekben a rovarkárók megelőzése céljából kihelyezni.

Butor

olcsó bevásárlási forrása Csikszerezdán Rákóczi-utca (Hajnóli József vendéglős) helyiségében, hol csakis

Elsőrendű készítményű

butorok kaphatók szolid kiszolgálás mellett. Ép oly kedvező árban és feltételek mellett mint a fővárosban. Raktáron tart teljes szoba berendezéseket és kellékeket.

Teljes tisztelettel: Imre Árpád.

Tyukszem,

használat után. Üvege 1 korona, postadíjjal 1, 40 K. Három üveg bérmentve 3 K.

Excelsior

híntőpor 48 óra alatt elmulasztja a kéz-, láb- és hónaljizzadást. 1 doboz 1 K. postadíjjal 1-40 K. 3 doboz bérmentve 3 korona.

Takarmánymész

hizlalásra legalkalmasabb (40% foszorsavat tartalmaz), mellyel a disznóknál nagyon könnyen 300 kilo hizlalási súly érhető el. Alkalmazható azontúl baromfi borjúk, juhok, marhák, ökrök és lovaknál 4/4 kilo ára, mely hónapokig elég 5 kor. 80 fillér utánvéttel bérmentve. Utánvéttel vagy a pénz előzetes beküldése mellett küldi.

Dr. Fleisch E. „Korona" gyógyszerüzem Győr 99

Mátrai Ignác

órák, ékszerész- és gramofon-üzlete Csikszerezdán.

Ajánlja dusan berendezett és legújabb szerkezetű

Inga- Zenit-, arany-, ezüst- és Omega zsebórákat.

Állandó nagy raktárválódi drágakövi ékszerekben.

A legújabb és legtökéletesebb, tisztá

Gramofonok- és lemezekből

szintén nagy raktárt tart, és gyári áron lesznek árusítva.

Lászerészi cikkek nagy választékban.

Olcsó árak!

—: Pontos kiszolgálás!

Értesítés

az ingyen bevásárlási napról.

Tisztelettel értesítjük tisztelt vevőinket, hogy az elmúlt 10 napban az Ingyen bevásárlási nap

7-én volt,

miért is ama összes vevőinknek, kiknek vásárlása október hó 7-én történt, a fizetett összeget minden levonás nélkül postán visszaküldtük.

1913. november hó 1.

„H E Z" illatszertáruháza, B.-pest, VIII. Köfáragó-u. 7.

POHARAS

Legjobb sör

a „Pilseni Ősforrás"

SÖR

Egyedüli elarúító hely:

Csikvármegye területén

CSIKSZEREDABAN

özvegy Nagy Istvánné Zöldfa-vendéglője

hol mindennap frissen csapolva poharunkint kapható.

Értesítés!

Tudomására hozom a n. é. helybeli és vidéki közönségnek, hogy raktárt tartok mindenemű

Cserepálványakból

Elvállalom mindennemű cserepálvány és takaréktűzhelyek felállítását, átalakítását és takarítását, továbbá fűrdőkádák és burkolatok kárpaszát fajtenc porcellánból és minden e szakmáma vágó dolgok a 1 pontosan és lelküismeretesen eszközölök. Vidékre is kelő felvilágosítást nyújtok. Értekezni lehet MICHINA REZSŐ és VEJE cégnél Csikszerezdán.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, maradok tisztelettel!

LUKÁCS FERENC, cserepálványos

Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz

csakis ez a valódi

Kölnivíz, kölnivíz-pouder és kölnivíz-szappan.

Kapható drogériákban, gyógyszerüzemekben és illatszertárakban.

Ne tessék elfogadni

Kölnivíz szappant vizet és pouderit, ha nincs rajta az eredeti és egyedül valódi, de sokszor utazott JOHANN MARIA FARINA Gegenüber dem Rudolfsplatz. — Akkor sem kell elfogadni helytelen és utazott kölnivízet, kölnivíz-pouderit és kölnivíz-szappant, ha az itt jelzett eredeti készítmény nem volna kapható az Ön lakhelyén, mert a világhírű cég képvisel

Holczer Emil Zoltán, Budapest VII. ker., Szigetvári utca 16. szám.

Egyszerű levelezőlapra azonnal válaszol és közli, hol szerezhető be az eredeti minőség.